

دانش و پژوهش در روان‌شناسی
دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان (اصفهان)
شماره سی‌وسوم - پاییز ۱۳۸۶
صص ۱۴۸ - ۱۳۱

رابطه کیفیت زندگی والدین با عملکرد مدرسه‌ای دانش‌آموزان مقطع ابتدایی شهر اصفهان ۱۳۸۶ - ۱۳۸۵

فاطمه رضایی^۱ - حسن احدی^۲ - حسن پاشا شریفی^۳ - یوسف کریمی^۴

چکیده

هدف از این پژوهش، بررسی رابطه کیفیت زندگی والدین با عملکرد مدرسه‌ای دانش‌آموزان مقطع ابتدایی شهر اصفهان است. روش پژوهش از نوع همبستگی است. برای اجرای این طرح ابتدا جامعه دانش‌آموزان مدارس دولتی شهر اصفهان مشخص و با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای تعداد ۴۹۴ دانش‌آموز و به همین تعداد والدین آنان انتخاب شدند. سپس پرسشنامه کیفیت زندگی والدین را والدین دانش‌آموزان و پرسشنامه عملکرد مدرسه‌ای دانش‌آموزان را معلمان آنها پاسخ دادند.

-
- ۱- دانشجوی دکتری دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات و عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمینی شهر
 - ۲- استاد دانشگاه علامه طباطبایی
 - ۳- استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن
 - ۴- استاد دانشگاه علامه طباطبایی

روش تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها تحلیل رگرسیون یک متغیری و رگرسیون چندمتغیری با روش قدم به قدم بود. یافته‌های پژوهش نشان داد که کیفیت زندگی والدین با عملکرد مدرسه دانش‌آموزان رابطه معنادار دارد و از بین مجموعه متغیرهای کیفیت زندگی سه متغیر تحصیلات والدین، رویدادهای نامطلوب زندگی والدین و تعداد فرزندان خانواده به ترتیب از مهمترین متغیرهای پیش‌بینی‌کننده عملکرد مدرسه‌ای هستند. نتایج نشان می‌دهد که می‌توان با در نظر گرفتن کیفیت زندگی والدین و مؤلفه‌های آن، عملکرد مدرسه‌ای و مؤلفه‌هایش را پیش‌بینی کرد.

کلید واژه‌ها: کیفیت زندگی والدین، عملکرد مدرسه‌ای دانش‌آموزان، ویژگی شناختی، ویژگی عاطفی، ویژگی اجتماعی، ویژگی روانی - حرکتی، ویژگی کلامی.

مقدمه

سازمان بهداشت جهانی^۱ (۱۹۷۴) «کیفیت زندگی» را نه فقط با نبود بیماری، بلکه به‌عنوان رفاه و آسایش کامل جسمی، روانی و اجتماعی تعریف کرد و از آن به بعد سعی شد تا متغیرهای «کیفیت زندگی» تعریف و مشخص شوند (نقل از کاستچینگ^۲ و همکاران، ۱۹۹۸).

فلانگان^۳ (۱۹۸۷) کیفیت زندگی را در قالب ۵ عامل اصلی و ۱۵ عاملی فرعی تعریف می‌کند، این عوامل عبارت‌اند از: الف- رفاه مادی و جسمانی (۱- امنیت اقتصادی، ۲- امنیت شخصی و سلامتی) ب- روابط با دیگران (۳- رابطه زناشویی، ۴- داشتن و تربیت فرزندان، ۵- رابطه با دیگر افراد خانواده، ۶- رابطه با دوستان نزدیک) ج- فعالیتهای شهروندی، مشارکتی و اجتماعی (۷- کمک و تشویق دیگران، ۸- مشارکت در فعالیتهای محلی و حکومتی) د- موفقیت و پیشرفت فردی (۹- رشد هوش، ۱۰- خودآگاهی و دستیابی به اهداف شخصی ۱۱- علاقه‌مندی، ارزشمندی و مفید بودن شغل ۱۲- تجربه و خلاقیت شخصی) و- تفریح (۱۳- تعامل با دیگران، ۱۴- منفعل و ناظر بر فعالیتهای تفریحی، ۱۵- فعال و شرکت‌کننده در فعالیتهای تفریحی).

1 – International Society Health

2 – Kastching

3 – Flangan

اسچالوک^۱ و همکاران (۲۰۰۲) با بررسی کیفیت زندگی در بیش از ۲۰ کشور ۸ عامل را برای اندازه‌گیری کیفیت زندگی ذکر کردند: سلامت عاطفی، روابط بین‌فردی، بهداشت، روابط زناشویی، رشد فردی، سلامت جسمانی، توانایی تصمیم‌گیری برای خود و دیگران (نقل از انگلر و هافمن^۲، ۲۰۰۲).

پوستن^۳ و همکاران (۲۰۰۳) با ارائه دیدگاهی مفهومی و مشخص کردن شاخص‌های کیفیت زندگی خانواده دو محدوده برای کیفیت زندگی خانواده مطرح کردند که هر یک از این محدوده‌ها از تعدادی عوامل فردی تشکیل می‌شدند. این محدوده‌ها عبارت‌اند از: ۱- حیطه فردی: حمایت عاطفی، سلامت جسمانی، سلامت محیطی، سودمندی و سلامت اجتماع. ۲- حیطه خانوادگی: زندگی روزانه، تعامل افراد خانواده با یکدیگر، رفاه مادی و شیوه فرزندپروری. فیلیپز^۴ (۲۰۰۶) دو رویکرد برای کیفیت زندگی ارائه می‌دهد. اولین و مهمترین رویکرد، رویکرد ذهنی است که ادراک فرد از زندگی را شامل می‌شود و ارزیابی فرد از بخش‌های مهم کیفیت را مورد توجه قرار می‌دهد، که عبارت‌اند از: رابطه با خانواده و دوستان، سلامت فردی، سلامت خانوادگی و دوستان، هزینه‌ها و معیارهای زندگی. دومین رویکرد، رویکرد عینی به کیفیت زندگی است که درآمد و شرایط زندگی را، که در برگیرنده عوامل اجتماعی تأثیرگذار بر کیفیت زندگی است، شامل می‌شود. برخی از این عوامل عبارت‌اند از: امنیت، پایگاه اجتماعی-اقتصادی، محیط زیست، بهداشت، دولت و نظام سیاسی، هنجارهای اخلاقی و مدنی، آموزش و پرورش، فرهنگ و تفریحات، محیط اجتماعی، زندگی خانوادگی و خدمات انسانی، حمل و نقل و زیرساخت‌های جامعه، اشتغال. در رویکرد عینی همه مؤلفه‌های اجتماعی اهمیت دارند و نمی‌توان هیچ یک از آنها را نادیده گرفت. آنچه مسلم است کیفیت زندگی بر عملکرد فرد تأثیر دارد، به‌خصوص خانواده که نقش حساسی در شادی و عملکرد انسان دارد و کیفیت زندگی اعضای آن بر تعاملات پیچیده بین افراد خانواده تأثیر دارد. بخشی از این تأثیر بر عملکرد مدرسه‌ای کودکان است. عملکرد مدرسه‌ای ابعاد پیچیده‌ای دارد، برای مثال لسمان^۵ (۲۰۰۲) مهارت‌های

1 – Schalock

2 – Engler & Haveman

3 – Poston

4 – Philips

5 – Leseman

مدرسه را مهارت‌های زبان و ارتباط کلامی، مهارت‌های عاطفی و انگیزشی، مهارت‌های اجتماعی و خودتنظیمی عاطفی در روابط اجتماعی، مهارت خواندن و مهارت حساب می‌داند. انجمن آموزش آمریکا^۱ (۲۰۰۳) مهارت‌های ارتباطی، مهارت‌های خودیاری، مهارت‌های اجتماعی، استقلال، سلامتی جسمانی و احساس امنیت را از ضرورت‌های آموزشی بیان می‌کند.

پژوهش‌ها متغیرهای متفاوتی از تأثیرات خانواده بر «عملکرد مدرسه‌ای» ارائه داده‌اند. برای مثال برخی از پژوهش‌های دهه‌های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ نشان‌دهنده تأثیر عامل موقعیت اجتماعی - اقتصادی بر عملکرد مدرسه‌ای هستند، در حالی که پژوهش‌های دیگر انتظارات والدین، راهنمایی عملی کودک، فعال بودن والدین و ساختار مدیریت خانواده را بر عملکرد مدرسه مؤثر می‌دانند (داو^۲ نقل از احسانی، ۱۳۸۵). سیندر^۳ و همکاران (۲۰۰۵) تأثیر اسنادهای والدین را در رفتار آنان و در نتیجه عملکرد مدرسه کودکان بررسی کرده و دریافته‌اند که نگرش والدین به معلم، مدرسه و دوستان بر عملکرد مدرسه کودکان تأثیر دارد. مرکز سلامت روانی مدارس آمریکا^۴ (۲۰۰۶) عوامل زیر را به عنوان عوامل مؤثر بر عملکرد مدرسه‌ای دانش‌آموزان ذکر می‌کند، عوامل مربوط به مدرسه؛ امنیت در مدرسه، اندازه مدرسه، نگرش کارمندان و دانش‌آموزان به مدرسه، انعطاف در پذیرش تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان. عوامل مربوط به والدین؛ نداشتن والدین با کفایت و هدایت‌کننده، فقر، مصرف مواد مخدر، انحراف خانوادگی، ناهماهنگی با مقررات. عوامل اقتصادی؛ اشتغال دانش‌آموز، تک سرپرستی والدین، والدین چند شغلی، نداشتن استطاعت مالی خانوادگی در مراقبت صحیح از کودک. عوامل دانش‌آموزان؛ استعمال مواد مخدر، محدودیت در بلوغ عاطفی و اجتماعی، مشکلات ذهنی، هماهنگ نبودن با قوانین، دوستان پرخطر، دوستان فراری از مدرسه.

مک فارلین^۵ (۲۰۰۵) در یک پژوهش بین‌المللی دریافت که جو خانوادگی، پایگاه اجتماعی - اقتصادی، توانایی شناختی مادر، رضایت شغلی، رشته تحصیلی در دانشگاه و ترجیحات اولیه برای شکل‌گیری خانواده با عملکرد مدرسه رابطه دارند و

1 – Department of Education USA

2 – Dav

3 – Synder

4 – Center For Mental Health In School At USA

5 – Mcfarlin

اگر معلمان به نقش والدین در عملکرد مدرسه حساس باشند، می‌توانند برای بهبود عملکرد دانش‌آموزان در مدرسه از آن استفاده کنند و کیفیت زندگی بهتری را برای دانش‌آموزان فراهم کنند، کیفیت زندگی بهتر باعث کاهش رفتارهای مخرب دانش‌آموزان می‌شود.

پیرلز^۱ (۲۰۰۵) در بررسی‌هایی که در ۳۵ کشور انجام دادند، دریافتند که موفقیت دانش‌آموزان در مدرسه با شرایط زندگی والدین مانند درآمد و سطح تحصیلات رابطه بالایی دارد (نقل از هاهر^۲ و همکاران، ۲۰۰۵).

مکیونیس^۳ (۱۹۹۷) در بررسی‌هایی که انجام داد، دریافت سطح اقتصادی - اجتماعی که ترکیبی از درآمد، شغل و سطح سواد در خانواده را در برمی‌گیرد، پیش‌بینی‌کننده هوشبهر، پیشرفت تحصیلی، میزان ترک تحصیل و افت تحصیلی دانش‌آموزان است (نقل از اگان و کائوچاک^۴، ۲۰۰۱). کایوتن^۵ (۲۰۰۵) در بررسی خود دریافت که درآمد پایین خانواده زمینه‌ساز آسیب‌های مختلف برای کودکان است. در بسیاری از پژوهش‌ها رابطه درآمد پایین خانواده با نتایج منفی آن برای کودکان مورد تأیید قرار گرفته است. درآمد پایین خانواده بر رشد شناختی کودکان تأثیر دارد و مشکلات رفتاری، اجتماعی، عاطفی و سلامتی را برای آنان ایجاد می‌کند. کان^۶ (۲۰۰۴) نشان داد، تحصیلات والدین از بین مجموعه‌ای از متغیرها مهمترین عامل مرتبط با مدرسه است. آبرامسون^۷ و همکاران (۲۰۰۵) گزارش می‌کنند، خلق، شیوه فرزندپروری و وقایع نامطلوب زندگی والدین روی رشد شناختی و نحوه تفکر کودکان اثر دارد (نقل از مزولیس^۸، ۲۰۰۶). براساس نتایج تحقیقات بیشترین عوامل مؤثر بر افت تحصیلی یا کاهش موفقیت در تحصیل، مسائل آموزش و مشکلات خانوادگی بوده است (جولایی و همکاران، ۱۳۸۵). مریل^۹ (۱۹۹۸) در کل متغیر خواهران و برادران را با پیشرفت در مدرسه مرتبط می‌داند، اما بررسی‌های بیشتری را توصیه می‌کند، زیرا معتقد است که

1 – Progress In International Reading Literacy Study (PIRLS)

2 – Haaher

3 – Macionis

4 – Eggen & Kauchak

5 – Qauthen

6 – Kean

7 – Abramseon

8 – Mezulis

9 – Merrill

فاصله سنی بیشتر بین فرزندان می‌تواند از تأثیرات منفی آن روی عملکرد مدرسه بکاهد. فیور، اپی و لونگان^۱ (۲۰۰۶) با بررسی رابطه ویژگیهای محیط خانواده‌ها با دو مهارت زبان شفاهی و عملکرد اجتماعی دریافتند که ویژگیهای خانواده روی زبان شفاهی و عملکرد اجتماعی کودکان تأثیر دارد.

لسمان و همکاران (۲۰۰۰) در یک پژوهش به بررسی تأثیر کیفیت روابط عاطفی خانواده با توانایی خواندن و رمزگشایی کلمات در سال اول پرداختند. نتایج نشان داد، کیفیت روابط خانوادگی با توانایی خواندن رابطه دارد.

لینبرگ، گیسون و نووی^۲ (۲۰۰۳) در یک پژوهش نشان دادند که وقایع استرس‌زای دوران کودکی در توانایی حل مسأله و بازسازی شناختی و توانایی شرح هیجانهای دانشجویان زن دوره‌های کارشناسی تأثیر داشت.

پیرلز (۲۰۰۵) رابطه بین تحصیلات والدین (چه پدر و چه مادر) بر پیشرفت و موفقیت دانش‌آموزان را در ۳۵ کشور جهان تأیید کرد. در تمام کشورها بین تواناییهای درسی کودکان مادرانی که تحصیلات متوسطه را تمام کرده بودند با مادرانی که در مقطع ابتدایی درس را رها کرده بودند، تفاوت وجود داشت.

گودمن^۳ و همکاران (۱۹۹۶) تأثیر وقایع استرس‌زا در خانواده روی بازداری شناختی و یادگیری دانش‌آموزان را بررسی کردند و نتیجه گرفتند که تعارضات خانوادگی و تعاملات تعارض‌آمیز بین اعضای خانواده بهترین متغیرهای پیش‌بینی عملکرد حافظه کودکان هستند. همچنین ناسازگاری پدر و مادر از مهمترین علل این تزلزل عاطفی شناخته شده است. وجود اختلافات خانوادگی، جدایی والدین یا فقدان یکی از آنها و وجود اعتیاد در خانواده، شرایط امنیت روانی در خانواده را در خانه به شدت کاهش داده، با مسائل آموزشی و پرورشی دانش‌آموز و افت تحصیلی او رابطه‌ای بسیار نزدیک دارد (احمدی و همکاران، ۱۳۸۵). کودکان فقیر احساس ناامنی و ناراحتی بیشتری در مدرسه دارند و کمتر به امکانات مورد نیاز برای انجام تکالیف مجهز هستند، مدرسه‌هایشان را زیاد تغییر می‌دهند که خود منبعی از اضطراب برای آن است (نقل از

1 – Faver, Eppe & Lonigan

2 – Leitenberg, Gceibson & Novy

3 – Goodman

اگان و کائوچاک، ۲۰۰۱). هلی^۱ و همکاران (۲۰۰۷) در یک پژوهش نشان دادند که طبقه اجتماعی-اقتصادی که ترکیبی از تحصیلات، درآمد و اشتغال است با بلوغ اجتماعی رابطه بالایی دارد. به این صورت که دانش‌آموزان از طبقه اجتماعی بالا از مهارت‌های اجتماعی بیشتری برخوردار هستند.

فرضیه‌های پژوهش

- ۱- کیفیت زندگی والدین با عملکرد مدرسه‌ای دانش‌آموزان رابطه دارد.
 - ۲- عملکرد مدرسه‌ای با هر یک از متغیرهای کیفیت زندگی والدین رابطه دارد.
 - ۳- ویژگی شناختی با هر یک از متغیرهای کیفیت زندگی رابطه دارد.
 - ۴- ویژگی عاطفی با هر یک از متغیرهای کیفیت زندگی رابطه دارد.
 - ۵- ویژگی اجتماعی با هر یک از متغیرهای کیفیت زندگی رابطه دارد.
- جامعه آماری** در این پژوهش کلیه دانش‌آموزان مقطع ابتدایی دبستانهای دولتی شهر اصفهان در سال تحصیلی ۸۶ - ۱۳۸۵ بودند. برای نمونه‌گیری، ۴۹۴ دانش‌آموز و به همین تعداد نیز ۴۹۴ نفر از والدین آنها با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای مشخص شدند.

ابزارهای اندازه‌گیری

الف - پرسشنامه کیفیت زندگی والدین

- ۱- ابتدا فهرستی از مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده متغیر کیفیت زندگی با مراجعه به منابع (فلانگان ۱۹۸۷؛ پوستن و همکاران، ۲۰۰۳؛ فیلیپز، ۲۰۰۶؛ اسپالوک، ۲۰۰۲) تهیه شد. این مؤلفه‌ها عبارت بودند از: تعداد فرزندان، سطح تحصیلات، شغل والدین، رضایت کلی از زندگی، فعالیت‌های روزانه، روابط خانوادگی، درآمد اشتغال، سلامتی، امنیت، وضعیت روانی و رویداد نامطلوب.
- ۲- نمره‌گذاری: هر یک از بخش‌های پرسشنامه کیفیت زندگی به روش‌های متفاوتی نمره‌گذاری شدند.

1 - Holly

۳- اجرا روی گروه منتخب: پرسشنامه کیفیت زندگی روی گروه ۴۳ نفری از والدین اجرا و برخی سؤالات تجدید نظر شد.

۴- روایی و پایایی آزمون: به منظور به دست آوردن روایی از روایی ملاکی استفاده شد. پرسشنامه کیفیت زندگی والدین همزمان با پرسشنامه سلامت عمومی^۱ روی گروه ۳۰ نفری اجرا و ضریب همبستگی ۰/۵ به دست آمد. پایایی آزمون با روش بازآزمایی با فاصله زمانی ۴ هفته اجرا و پایایی ۰/۷۶ به دست آمد.

ب - پرسشنامه عملکرد مدرسه‌ای

۱- ابتدا فهرستی از مؤلفه‌های تشکیل دهنده متغیر عملکرد مدرسه‌ای با مراجعه به منابع و نظرخواهی متخصصان و تجارب علمی و پژوهشی تهیه شد (برای مثال: انجمن آموزش امریکا، ۲۰۰۶؛ لسمان، ۲۰۰۲؛ هاهر، ۲۰۰۵ و بلوم، ۱۹۵۶) این مؤلفه‌ها عبارت‌اند از: ویژگی شناختی، ویژگی عاطفی، ویژگی اجتماعی، روانی- حرکتی، ویژگی کلامی. پرسشنامه عملکرد مدرسه ۵۲ مؤلفه دارد.

۲- نمره‌گذاری: روش نمره‌گذاری پرسشنامه به روش لیکرت صورت گرفت.

۳- اجرا روی گروه منتخب: در این مرحله معلمان آزمون را روی گروه ۴۰ نفری از دانش‌آموزان اجرا کردند.

۴- روایی و پایایی آزمون: روایی پرسشنامه عملکرد مدرسه، از طریق روایی محتوایی با استفاده از قضاوت ۳۰ متخصص در مورد هر یک از مؤلفه‌های مقیاس برآورد شد. به این صورت که روایی از طریق تقسیم تعداد داورانی که مؤلفه‌های مقیاس را تأیید کرده بودند بر تعداد کل داوران به دست آمد. ضرایب به‌دست آمده بین ۹۳ تا ۱۰۰ درصد بودند. همچنین ضریب همبستگی این آزمون با معدل دانش‌آموزان ۰/۶ است که خود نشان‌دهنده روایی ملاکی این آزمون است. به‌منظور پایایی آزمون از محاسبه آلفای کرونباخ استفاده شد، آزمون روی ۳۰ دانش‌آموز دختر و پسر اجرا و نتایج جدول ۱ به‌دست آمد.

1-GHQ

جدول ۱- ضریب پایایی آزمون عملکرد مدرسه

مقیاس	آلفای کراباخ
کل آزمون	۰/۹۷
شناختی	۰/۹۵
عاطفی	۰/۸۸
اجتماعی	۰/۸۹
روانی- حرکتی	۰/۸۶
ارتباط کلامی	۰/۹۰

پایایی کل آزمون ۰/۹۷، بخش شناختی ۰/۹۵، بخش عاطفی ۰/۸۸، بخش اجتماعی ۰/۸۹، بخش روانی- حرکتی ۰/۸۶ و بخش ارتباط کلامی ۰/۹۰ می‌باشد که رضایت بخش است.

روشهای آماری

روشهای آماری مورد استفاده در این پژوهش عبارت‌اند از: الف- ضریب همبستگی پیرسون. ب- تحلیل رگرسیون یک متغیری. ج- تحلیل رگرسیون چندمتغیری به روش قدم به قدم.

نتایج

فرضیه ۱- کیفیت زندگی والدین با عملکرد مدرسه دانش‌آموزان رابطه دارد.

جدول ۲- تجزیه و تحلیل واریانس فرضیه ۱

منابع تغییر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	فراوانی	سطح اطمینان
رگرسیون	۶۱۷۱	۱	۶۱۷۱	۶/۷۴	۰/۰۱
باقی مانده	۴۵۰۲۳۸	۴۹۲			
کل	۴۵۶۴۰۹	۴۹۳			

$$R^2 = ۰/۰۱۵$$

$$r = ۰/۱۲$$

جدول ۳- ضرایب رگرسیون فرضیه ۱

سطح اطمینان	t	ضرایب استاندارد شده	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب
			انحراف معیار	بتا	
۰۰۰	۱۴/۴		۸/۸۹	۱۲۸	ثابت
۰/۰۱	۲/۶	۰/۱۲	۰/۱۹	۰/۴۹	کیفیت زندگی

نتایج جدولهای ۲ و ۳ نشان می‌دهد که فراوانی محاسبه شده در سطح ۰/۰۱ معنادار است. بنابراین عملکرد مدرسه دانش‌آموزان با کیفیت زندگی والدین رابطه دارد، همچنین ۱/۵ درصد تغییرات متغیر عملکرد مدرسه‌ای دانش‌آموزان را متغیر کیفیت زندگی والدین تبیین می‌کند. معادله خط رگرسیون: $Y = 0.49 X_1 + 128$ است. فرضیه ۲- عملکرد مدرسه دانش‌آموزان با هر یک از متغیرهای کیفیت زندگی والدین رابطه دارد.

جدول ۴- تجزیه و تحلیل واریانس فرضیه ۲

متغیرهای ۱	متغیرهای ۲	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	فراوانی	سطح اطمینان
تحصیلات والدین	رگرسیون	۱۸۴۱۵	۱	۱۴۸۱۵/۲۴۸	۲۰/۷	۰
باقی مانده	کل	۴۳۹۹۴	۴۹۲	۸۹۰/۲۳		
		۵۲۴۰۹	۴۹۳			
رویدادهای نامطلوب	رگرسیون	۲۹۶۲۷/۰۶	۲	۱۳۸۱۳/۵۳	۱۷	۰
باقی مانده	کل	۴۲۶۷۸۱/۹۹	۴۹۱	۸۶۹/۲۱		
		۴۵۶۴۰۹/۰۵	۴۹۴			
تعداد فرزندان	رگرسیون	۳۷۷۲۰/۳	۳	۱۲۵۷۳/۴۴۸	۱۴/۷	۰
باقی مانده	کل	۴۱۸۶۸۸/۷	۴۹۰	۸۵۴/۴۶۷		
		۴۵۶۴۰۹	۴۹۳			

$$R^2 = 1 - \text{تحصیلات والدین } 0.040, 2 - \text{رویدادهای نامطلوب } 0.065, 3 - \text{تعداد فرزندان } 0.083$$

جدول ۵- ضرایب رگرسیون فرضیه ۲

متغیرها	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده (بتا)	t	سطح اطمینان
	بتا	انحراف معیار			
ثابت	۱۳۹	۲/۹۴		۴۷	۰
تحصیلات	۸/۸	۱/۹۴	۰/۲۰	۴/۵	
ثابت	۱۴۵/۱	۳/۳۵		۴۳	۰
تحصیلات	۷/۸	۱/۹۴	۰/۱۸	۴	
رویدادهای نامطلوب	-۳/۸	۱/۰۷	-۰/۱۶	۳/۶	
ثابت	۱۵۴	۴/۳۹		۳۵	۰
تحصیلات	۶/۶	۱/۹۶	۰/۱۵	۲/۴	
رویدادهای نامطلوب	-۳/۷	۱/۰۶	-۰/۱۵	-۳/۵	
تعداد فرزندان	-۲/۴	۰/۷۷	-۰/۱۴	-۳	

نتایج جدولهای ۴ و ۵ نشان می‌دهند که Fهای محاسبه شده در سطح ۰/۰۱ معنادار هستند و به ترتیب متغیرهای تحصیلات، رویدادهای نامطلوب و تعداد فرزندان با عملکرد مدرسه‌ای دانش‌آموزان رابطه دارند. متغیر تحصیلات ۴ درصد و رویدادهای نامطلوب ۶/۵ درصد و فرزندان ۸/۳ درصد تغییر در متغیر وابسته عملکرد مدرسه‌ای دانش‌آموزان را تبیین می‌کنند.

فرضیه ۳- ویژگی شناختی دانش‌آموزان با هر یک از متغیرهای کیفیت زندگی والدین رابطه دارد.

یافته‌های جدولهای ۶ و ۷ نشان می‌دهند که Fهای محاسبه شده در سطح ۰/۰۱ معنادار هستند و به ترتیب متغیرهای رویدادهای نامطلوب، تعداد فرزندان با ویژگیهای شناختی دانش‌آموزان رابطه دارند. متغیر رویدادهای نامطلوب ۳/۵ درصد و تعداد فرزندان ۶/۳ درصد و تحصیلات والدین ۶/۹ درصد تغییر در متغیر وابسته ویژگی شناختی عملکرد مدرسه‌ای دانش‌آموزان را تبیین می‌کند.

جدول ۶- تجزیه و تحلیل واریانس فرضیه ۳

متغیرهای ۱	متغیرهای ۲	مجموع	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح اطمینان
رویدادهای نامطلوب	رگرسیون باقی مانده کل	۱۳۰۵/۹	۱	۱۳۰۵/۹	۱۷/۸	۰
		۳۶۰۱۴/۷	۴۹	۷۳/۲		
		۶/۳۷۳۲۰/۶	۴۹۳			
تعداد فرزندان	رگرسیون باقی مانده کل	۲۳۶۴/۲	۲	۱۱۸۲/۰۸	۱۶/۶	۰
		۳۴۹۵۶/۴	۴۹۱	۷۱/۲		
		۳۷۳۲۰/۶	۴۹۳			
تحصیلات والدین	رگرسیون باقی مانده کل	۲۷۷۳	۳	۹۲۴	۱۳	۰
		۳۴۵۴۷	۴۹۰	۷۰/۵		
		۳۷۳۲۰	۴۹۳			

$R^2 = ۰.۱$ - رویدادهای نامطلوب ۰/۰۳۵، ۲- تعداد فرزندان ۰/۰۶۳، ۳- تحصیلات والدین ۰/۰۷۴

جدول ۷- ضرایب فرضیه ۳

متغیرها	ضرایب استاندارد نشده		t	سطح اطمینان
	بتا	انحراف معیار		
ثابت	۳۵/۴	۰/۵۳۷	۶۵/۸۲	۰
رویدادهای نامطلوب	-۱/۳	۰/۳۰۷	-۴/۲۲	۰
ثابت	۳۷/۹	۰/۸۴	۴۵/۱۷	۰
رویدادهای نامطلوب	-۱/۲	۰/۳	-۳/۹۹	۰
تعداد فرزندان	-۰/۸	۰/۲۲	-۳/۸۵	۰
ثابت	۳۵/۶	۱/۳	۲۸/۲	۰
رویدادهای نامطلوب	-۱/۱	۰/۳	-۳/۶۷	۰
تعداد فرزندان	-۰/۷	۰/۲۲	-۳/۳۱	۰
تحصیلات	۱/۴	۰/۵۶۴	۲/۴	۰

فرضیه ۴- ویژگی عاطفی دانش‌آموزان با هر یک متغیرهای کیفیت زندگی والدین رابطه دارد.

جدول ۸ - تجزیه و تحلیل واریانس فرضیه ۴

متغیرهای ۱	متغیرهای ۲	مجموع	درجه	میانگین	فراوانی	سطح
		مجذورات	آزادی	مجذورات		اطمینان
رویدادهای نامطلوب	رگرسیون باقی مانده کل	۸۱۲/۷ ۲۴۵۵۷/۵۲ ۲۵۳۷۰/۲۲	۱ ۴۹۲ ۴۹۳	۸۱۲/۷ ۴۹/۹	۱۶/۲۸	۰
تعداد فرزندان	رگرسیون باقی مانده کل	۱۳۶۱/۴ ۲۴۰۰۸/۹ ۲۵۳۷۰/۳	۲ ۴۹۱ ۴۹۳	۶۸۰/۷۲۶ ۵۵۷/۸۱ ۴۸/۳۶	۱۳/۹۲	۰
وضعیت روانی	رگرسیون باقی مانده کل	۱۶۷۳/۴۴ ۲۳۶۹۶/۷۹ ۲۵۳۷۰/۲۳	۳ ۴۹۰ ۴۹۳	۵۵۷/۸۱ ۴۸/۳۶	۱۱/۵۳	۰

$$R^2 = 1 - \text{رویدادهای نامطلوب } ۰/۰۳۲, 2 - \text{تعداد فرزندان } ۰/۰۵۴, 3 - \text{وضعیت روانی } ۰/۰۶۶$$

جدول ۹ - ضرایب فرضیه ۴

متغیرها	ضرایب استاندارد شده		t	سطح
	بتا	انحراف معیار		
ثابت	۳۳	۰/۴۴	۷۴	۰
رویدادهای نامطلوب	-۱/۰۲	۰/۲۵	-۴	۰
ثابت	۳۴/۸۲	۰/۶۹	۵۰	۰
رویدادهای نامطلوب	-۰/۹۶	۰/۲۵	-۴	۰
تعداد فرزندان	-۰/۶۰	۰/۱۸	-۳	۰
ثابت	۳۰/۹	۱/۶۹	۱۸	۰
رویدادهای نامطلوب	-۰/۷۷۵	۰/۲۶	-۳	۰/۰۰۳
تعداد فرزندان	-۰/۵۹۹	۰/۱۸	-۳	۰/۰۰۱
وضعیت روانی	۰/۶۴	۰/۲۵	۰/۱	۰/۰۱۱

نتایج جدولهای ۸ و ۹ نشان می‌دهد که Fهای محاسبه شده در سطح ۰/۰۱ معنادار هستند، به ترتیب متغیرهای رویدادهای نامطلوب، تعداد فرزندان و وضعیت روانی والدین با ویژگیهای عاطفی دانش‌آموزان رابطه دارند. متغیر رویدادهای نامطلوب ۳/۲ درصد و تعداد فرزندان ۵/۴ درصد و وضعیت روانی ۶/۶ درصد تغییر در متغیر وابسته ویژگی دانش‌آموزان را تبیین می‌کنند. فرضیه ۵- ویژگی اجتماعی عملکرد مدرسه‌ای دانش‌آموزان با هر یک از متغیرهای کیفیت زندگی والدین رابطه دارد.

جدول ۱۰- تجزیه و تحلیل واریانس فرضیه ۵

متغیرهای ۱	متغیرهای ۲	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	فراوانی	سطح اطمینان
تحصیلات والدین	رگرسیون	۷۶۸	۱	۶۷/۶	۱۹/۷	۰
	باقی مانده	۱۹۱۴۳	۴۹۲	۳۸/۹		
	کل	۱۹۹۱۱	۴۹۳			
امنیت	رگرسیون	۱۱۱۶	۲	۵۵/۸	۱۴/۶	۰
	باقی مانده	۱۸۷۹۵	۴۹۱	۳۸/۳		
	کل	۱۹۹۱۱	۴۹۳			
اشتغال	رگرسیون	۷۱۳۲۹	۳	۴۲/۹	۱۱/۷	۰
	باقی مانده	۱۸۵۸۲	۴۹۰	۳۷/۹		
	کل	۱۹۹۱۱	۴۹۳			
فعالیت روزانه	رگرسیون	۱۵۲۱	۴	۸۰/۳	۱۰	۰
	باقی مانده	۱۸۳۸۹	۴۸۹	۳۷/۶		
	کل	۱۹۹۱۰	۴۹۳			

$$R^2 = ۱ - \text{تحصیلات والدین } ۰/۰۳۹, ۲ - \text{امنیت } ۰/۰۵۶, ۳ - \text{اشتغال } ۰/۰۶۷, ۴ - \text{فعالیت روزانه } ۰/۰۷۶$$

جدول ۱۱- ضرایب فرضیه ۵

سطح اطمینان	t	ضرایب استاندارد (بتا)	ضرایب استاندارد شده		متغیرها
			انحراف معیار	بتا	
۰	۴۴		۰/۶	۲۷	ثابت
۰	۴/۴	۰/۲۰	۰/۴	۱/۸	تحصیلات والدین
۰	۱۵/۶		۱/۵	۲۳	ثابت
۰	۴	۰/۱۸	۰/۴	۱/۷	تحصیلات والدین
۰/۰۰۳	۳	۰/۱۳	۰/۳	۰/۹	امنیت
۰			۱/۵	۲۲	ثابت
۰/۰۰۱	۳/۵	۰/۱۶	۰/۴۱	۱/۵	تحصیلات والدین
۰/۰۰۷	۲/۷	۰/۱۲	۰/۲۹	۰/۸	امنیت
۰/۰۱۸	۲/۴	۰/۱۱	۰/۲	۰/۸	اشتغال
۰	۱۵		۱/۵	۲۳	ثابت
۰	۳/۹	۰/۱۸	۰/۴۲	۱/۶	تحصیلات والدین
۰/۰۰۳	۳	۰/۱۳	۰/۲۹	۰/۹	امنیت
۰/۰۰۶	۲/۸	۰/۱۳	۰/۲۱	۰/۶	اشتغال
۰/۰۲۴	-۲/۳	-۰/۱	۰/۱۳	۰/۴	فعالیت روزانه

نتایج جدولهای ۱۰ و ۱۱ نشان می‌دهند که فراوانی محاسبه شده در سطح ۰/۰۱ معنادار هستند، به ترتیب متغیرهای تحصیلات، امنیت، اشتغال و فعالیت روزانه والدین با ویژگی اجتماعی عملکرد مدرسه‌ای دانش‌آموزان رابطه دارند. متغیر تحصیلات ۳/۹ درصد، امنیت ۵/۶ درصد، اشتغال ۶/۷ درصد و فعالیت روزانه ۷/۶ درصد متغیر وابسته ویژگی اجتماعی دانش‌آموزان را تبیین می‌کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف عمده این پژوهش بررسی رابطه کیفیت زندگی والدین با عملکرد مدرسه‌ای دانش‌آموزان مقطع ابتدایی شهر اصفهان بود. همان‌گونه که می‌دانیم کیفیت زندگی والدین در این پژوهش از متغیرهای فراوانی مانند پایگاه اقتصادی-اجتماعی، فعالیتهای

روزانه، روابط با خانواده و فامیل، درآمد، اشتغال، سلامتی، امنیت، وضعیت روانی و رویدادهای نامطلوبی که خانواده در معرض آن قرار گرفته است، تشکیل شده است. یافته‌های این پژوهش با اصل این موضوع که خانواده بر عملکرد مدرسه‌ای تأثیر می‌گذارد و همچنین با نتایج پژوهش‌های مک فارلین (۲۰۰۵)، پیرلز (۲۰۰۵) و مکیونیس (۱۹۹۷) هماهنگ است. داده‌های آماری جدولهای ۴ و ۵ نشان می‌دهد که به ترتیب تحصیلات والدین، رویدادهای نامطلوب و تعداد فرزندان از بین مجموعه متغیرهای کیفیت زندگی والدین پیش‌بینی‌کننده‌های بهتری برای عملکرد مدرسه‌ای هستند. این یافته با یافته‌های کان (۲۰۰۴)، أبرامسون و همکاران (۲۰۰۵) هماهنگ است. اما با پژوهش احسانی (۱۳۸۵) که در کشورهای جهان سوم تأثیر تعداد فرزندان مثبت بوده و به بهبود عملکرد مدرسه‌ای کمک می‌کند، همخوانی ندارد، بنابراین در ایران نیز مانند کشورهای پیشرفته افزایش تعداد فرزندان خانواده با عملکرد مدرسه رابطه منفی دارد. داده‌های آماری جدولهای ۶ و ۷ نشان می‌دهد که تعداد فرزندان و تحصیلات والدین از بین مجموعه متغیرهای کیفیت زندگی والدین پیش‌بینی‌کننده‌های بهتری برای ویژگیهای شناختی هستند. این یافته با نتایج پژوهش‌های فیور، اپی و لورینگان (۲۰۰۶)، لسمان و همکاران (۲۰۰۰)، لینبرگ، گیسون و نوی (۲۰۰۳) و پیرلز (۲۰۰۵) هماهنگ است. علاوه بر آن داده‌های آماری جدولهای ۸ و ۹ نشان‌دهنده آن است که به ترتیب رویدادهای نامطلوب زندگی، تعداد فرزندان و وضعیت روانی والدین از بین مجموعه متغیرهای کیفیت زندگی والدین پیش‌بینی‌کننده‌های بهتری برای ویژگی عاطفی دانش‌آموزان هستند. این یافته با نتایج تحقیق کرباو (۱۹۹۶) هماهنگ است. همچنین داده‌های آماری جدولهای ۱۰ و ۱۱ نشان می‌دهد که به ترتیب تحصیلات والدین، امنیت، اشتغال و فعالیت روزانه والدین از بین مجموعه متغیرهای کیفیت زندگی والدین پیش‌بینی‌کننده‌های بهتری برای ویژگیهای اجتماعی عملکرد مدرسه‌ای هستند. این نتایج با نتایج پژوهش‌های هلی و همکاران (۲۰۰۷) و کایوتن (۲۰۰۵) هماهنگ است.

منابع

- احسانی، محمد. (۱۳۸۵)، «خانواده و مدرسه»، *ماهنامه معرفت*، ۳، ۱.
- احمدی، سید احمد. آذر قلی‌زاده و فریبا امین‌منصور. (۱۳۸۵)، «مقایسه عوامل مؤثر بر افت تحصیلی دانش‌آموزان شاهد و غیرشاهد دبیرستانهای دخترانه شهر اصفهان»، *فصلنامه دانش و پژوهش در روان‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان*، ۶، ۷.

جولایی، سودابه. ناصر بحرانی و شهرزاد دیباییان. (۱۳۸۴) «بررسی رابطه رضایت از زندگی زناشویی با موفقیت‌های آموزشی فرزندان»، *فصلنامه خانواده و پژوهش*.

Eggen, Paul., Kauchak, Don. (2001). *Educational Psychology windows on Classroom*. Merrill Pentice Hall, 82 – 87 .

Engler, John., Hoveman, James. (2002). *Statwide Quality of life and service Satisfaction study for children and famil*. Michigan department of community health, P 3.4 .

Farver J oann, M. Eppexu, Yinyuan, stefanie. Lonigan, children's School Rediness. *Early childhood Reseach Quartely*, 21, 196 – 212 .

Flangan, J.c. (1978). *A Research approach to improving our quality of life*. *American psychology*, 33, 138 – 147 .

Goodman, M., Hull, J.W., Terkelson, G., Smitt, E. (1996). *Factor structure of quality of life, the lehman interview*. *Evaluation and program planning*, 20(4), 477 – 480 .

Holly, E., Lee, Robert, E., Nievar, Mangela, Stollak. (2007). *Preschoolers Social competence: Relations to family characterics, teacherbehaviors and classroom climate*. *Journal of applied developmental psychology*, 28, 134 – 148 .

Haahr, Jen., Nielsen, Thomas., Hansen, Martine. (2005). *Explainig student performance*. *Danish technological institute*, 36 – 37 .

Hansson, L. (2002). *Quality in depression and anxiety*. *International review of psychologyt*, 185 .

Jong, Peter., Lesman, Paul, P.M. (2002). *Lasting effects of home literacy on Reading achievement in school*. *Jurnal of school psychology*, 39, 389 – 414 .

Kastchning, Heiz., Freeman, Hung, Satorius, Norman. (1998). *Quality of life in Mental disorder*. *John wiley*, 70 – 80 .

Kean, Plma. (2004). *The in fluence of parent education and family income on child achievement*. *Jurnal of Family psychology*, 19, 294 – 304 .

- Leitenberg, Harlod., Gibson, Laura., Nover, Palma. (2004). Child abuse and neglect, 28, 181–192.
- Mental Health in School at USA. (2006). School Attendance problems: Are Current Policies & Practices going in The Right diection? Los angeles, CA: Authour, 3.
- Merrill, Velerie. (1998). Academic achievement family background and family structure, USA, 3.
- Mezulis, Amy. (2006). The developmental origins of cognitive vulnerability to depression. Developmental psychology, 42, 1012–1025.
- Oaux, Cominique., Maurin, Eric. (2007). The effect of over crowded housing on childrens' performance at school. Journal of Public Economics, 89, 797–819.
- Philips, David. (2006). Quality of life: Concept, policy and practice: Springer, 6.
- Quthen, Nancy, K. (2005). Family Economic security. National center for children in poverty, 2–4.
- Synder, S.R., Schulenberg, J.E. (2005). Parent beliefs and children's achievement trajectories during the transition to school in Asian American and European American families. International Journal of Behavioral development, 29(6), 505–515.
- Santrock, John, W. (2001). Educational psychology. Von hafman press, Inc, 42, 43. 329–330.
- Turnbull, Ann, P., Marquis, Janet., Poston, Denise, J., Mannan, Hasheem., Jean, Wang., Summwers, Ann. (2004). A New Tool for assessing family outcomes: psychometric evaluation of the family quality of life shale, university of Kansas, 5–70.

تاریخ وصول: ۸۶/۱/۲۳

تاریخ پذیرش: ۸۶/۴/۱۱